

Witzel, Georg

Catechisticum Examen Christiani pueri ad pedes catholici Praesulis

Monguntiae 1541

Rar. 1987#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00010837-4

VD16 W 3888

9325 [1.]

CATECHI

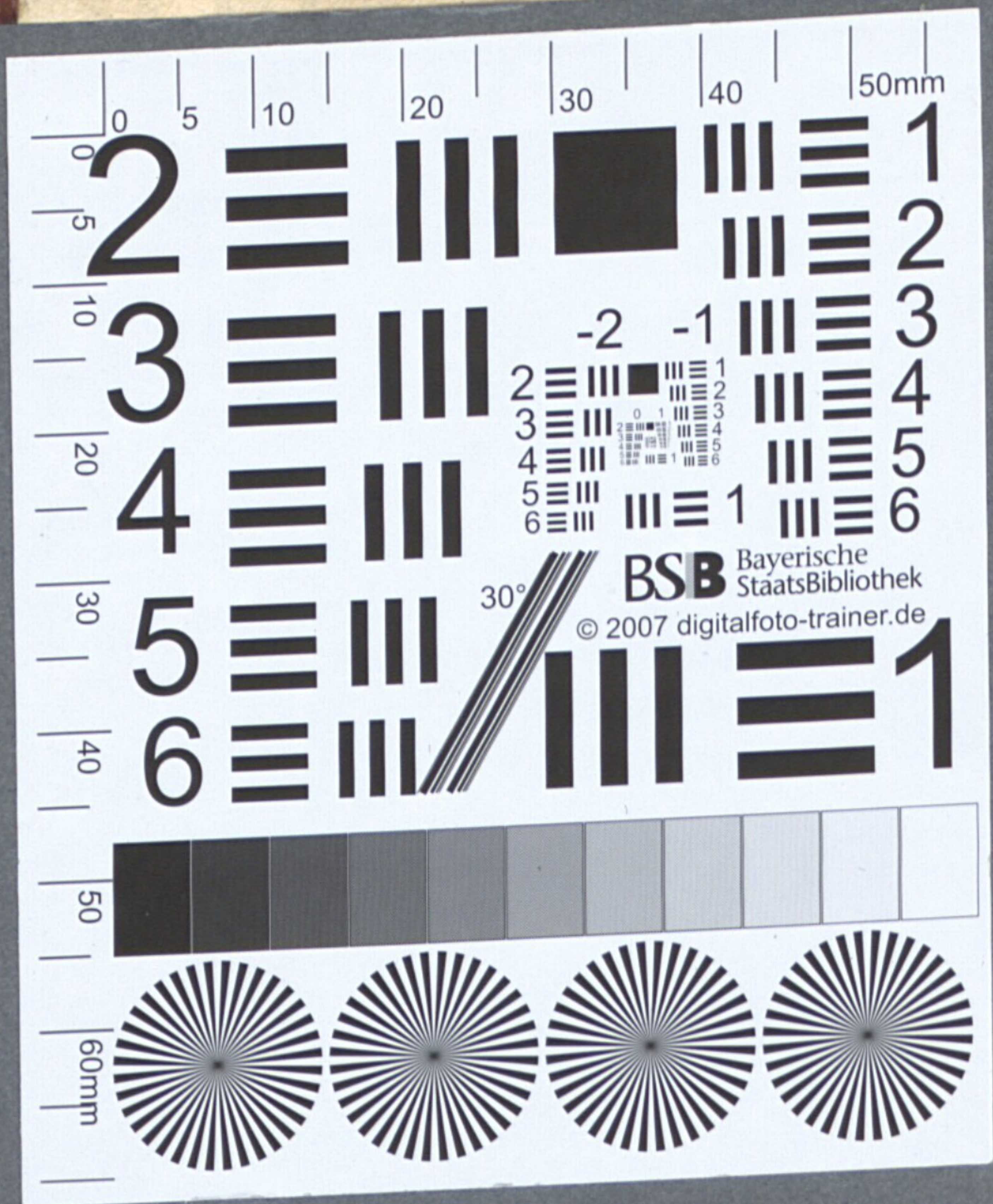
STICVM EXAMEN CHRIS-

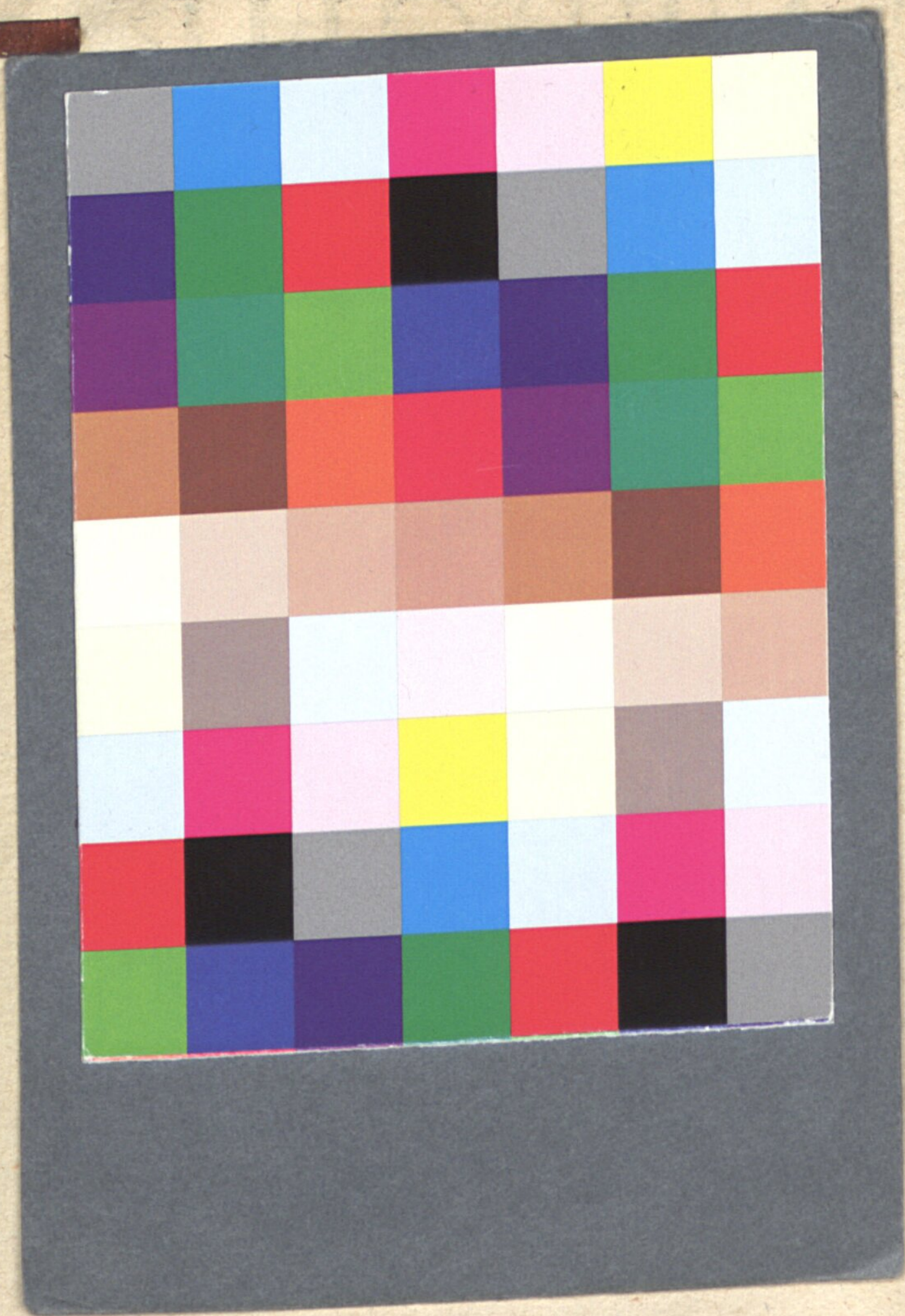
tiani pueri, ad pedes
catholici Præ-
sulis.

AUTHORE GEORGIO
VICELIO.

MOGVNTIAE EX OFFI-
cina Iuonis Schoeffer.

ANNO M. D. XLI.





CATECHI=

STICVM EXAMEN

CHRISTIANI PVERI, AD

pedes Catholici Præfulis.

INTERLOQVVTORES,

THEODORVS *senex*, & THEODVLVS *puer*.



VO NVNC IBAS

mi puer. Et quid ita med-
itabundus præter soli-
tum? THEODVLVS. Re-

ctâ ad te percolende Su-
sceptor, utpote cateche-

ses Ecclesiæ recitaturus simul, & tuam de
profectu meo qualicunque cognitio-
nem atq; sententiâ rogaturus, Nam ap-
petunt, quod nosti, Paschales feriæ, in
quis primarius Ecclesiæ presbyter pue-
ros nos in Basilicâ aduocatos, de doctri-
næ fideiq; Christianæ ratione, seueriuscu-
lè, ut est illi mos, examinabit. Quo magis
uereor, ne nō responsioni iustè reddendæ
par sim, ac in congregatiuncula illa no-
stra pudefactus, rubore etiam ad lachry-
mas usq; suffundar, si minus aptè dixerò

A

ij

Non

CATECHISTICVM

Non illic cogitandi erit, sed dicendi locus. Quare omnem curam in hoc consummam, ne non quod respondeā suppetat.

THEODOR. Ad esdum Chare fili. Tua ista indole nūc totus exhilaror, uere cuncta recreor, laudo institutum, pietatem amplector: & cum antehac te amarim plurimum, posthac mihi omnium amantissimus eris, ô pectus exosculandū. Verum, ut accingar, quali sermonis ordine tentari ac explorari uis sacrae in religionis incrementum.

THEODVLVS. Ne dicas incrementū, sed incunabulum atq; rudimentum potius. Nouella enim Ecclesiae planta uix dum sum.

THEODORVS. In pueroprudentiam admiror. Sed undenam ordiar Animula mea?

THEODVLVS. Vnde uis mi pater, modo ruditionis meae per aetatem crassioris etiam nū rationē aliquā habeas. Memineris lactis illius Paulini: Et addecet ut efficiare puer cum puero collocuturus.

THEODOR. Apostolicum igitur Symbolum sanctissimae fidei nostrae nostri. De hoc enim prima erit quaestio apud tribunal Episcopi.

THEO-

EXAMEN.

THEODVLVS. Non solum noui profes-
sionem illam nostram palàm recitare, ue-
rum etiam ipse profiteor omnia illa, &
credo, quæ recitare debeo. Quod profi-
teor, fide assequor. Quod dico, sentio. Ita
enim os mensq; inter se consentiunt, ut
unum idemq; haud iniuria dicas. THEO-
DORVS. Optime. Nam tu non solum de
hoc interrogandus es, an scias quæ ad
Christianam Religionem pertinent, ue-
rum etiam an facias, & Christum Iesum
in te habitare reuera comperias. RECITA
SYMBOLVM APOST. cumq; hoc Sym-
bolum maius, & diui Athanasij. Non du-
bium est, quin credas etiã, persuasumq;
tibi plane habeas fidei, sacras literas ipsam
esse ueritatem, & uerbum Dei in Eccle-
sia catholica præcipuam fidei regulam
existere, ad quam pleræq; res & castigen-
tur & restituantur, si ita temporum ratio
postulet. THEODVLVS. Credo istuc,
præterea consentio. Et quantũ per æta-
tem licet necessariũ quoq; esse, ita ut fiat,
iudico. THEODORVS. Nihil ne te ul-
lo modo delectat religio uel Iudaica, uel

CATECHISTICVM

Mahometica uel hæretica? THEODVLVS. Nihil. Imo ego insaniam interpre-
tor, extra Christum Iesum religionem
somniaire. In hoc pectus ne cogitatio qui-
dem à Christo filio Dei uiui, redemptore
& magistro meo aliena unquam ascen-
der. Custodiam hoc, hoc inquam tem-
plum sanctum domino sponso, & ab Ec-
clesia sponsa nullus diuellar. Antichri-
stos odi, pseudapostolos fugio. THEO-
DORVS. Perplacet mens non tam bona
quàm firma. Reuerendus Præsul copioso
sermone uos ô pueri cômonebit, ne iam
adulti rectè constitutos animos, ad pra-
uas atq; pestíferas persuasiunculas defle-
cti sinatis unquam. Et commemorabit
quæ sint uobis subeunda pericula, quan-
tumq; molis sit, castitatem Euangelicæ
religionis tueri. THEODVLVS. Erit illa
mihi cōtio longe omniū gratissima. Nec
attente solū auditurus illam ipsam sum,
uerum monitis etiam salutiferis libens
obtemperaturus. THEODORVS. Bene
habet. Progrediamur nunc ad Ecclesiæ,
quam uniuersalē toto orbe diffusam sat
credis

E X A M E N.

credis, ueneranda Sacramenta. Agnos-
 scis aqua baptizatum esse te, atque hoc
 quē in usum, quibus uerbis, ubi, à quo?
 THEODVLVS. Si de baptismo primum
 percunctabitur Episcopus, respondebo
 me uagientem adhuc in Ecclesia catho-
 lica, à presbytero, uerbis dominicis, my-
 sticis ritibus, é fonte per uerbum Dei &
 precationem consecrato, te teste Susce-
 ptor, orante ac credēte populo, consper-
 sum esse lymphā, pariter & unctum Cri-
 smate. Atq; hæc tam certa sunt apud me,
 quàm quæ certissima, sacræ adultorum
 tinxioni nihil detraxero, dummodo illi à
 Sacramento tam necessario nō secludant
 pueros nos, qui Christianis parentibus
 orti, qui in Euangelio nutriti, qui in disci-
 plina Seruatoris educati sumus. Porro
 baptisma sanctum Ecclesiæ Symbolum
 accepimus abluendo peccato, maxime
 originali. Præterea renouandæ conuer-
 sationi, ac moribus mutandis. Catechu-
 menum Christiani nomine ante nō cen-
 semus, quàm hoc regenerationis laua-
 cro mundetur, & hac sphragi signetur ad

A iij nume-

CATECHISTICVM

numerandus Ecclesiastico gregi. THEODORVS. Eiusmodi ferè docentibus nobis imbibisti. Et hæc tu si responderis in cœtu publico, haudquaquam in postremis mea quidem sententia fueris. Verum memoria ne tenes Apostolicas literas de Baptismate, si forsan de his quoque sacerdos sciscitetur? THEODVLVS. Vis id genus loca memoriter à me nunc dici? THEODORVS. Siquidem hæc edidicisti recites coràm licebit, experiundi saltem gratia. THEODVLVS. Age faciam. RECITA LOCOS noui Testamenti. THEODORVS. Ipse certe in præsens satisfactionem accipio, quantum quidem hætenus promittunt initia, nec diffido, quin hæc quoque sis approbaturus piè docto presbytero. Sed heus regenerate, palme in uite, qui Christus est, ouis boni pastoris, uiue lapis in magno illo noui Zionis edificio, nūquid à Baptismo participasti mensa dominica? THEODVL. Maxime. Secus enim Sinaxi uesci plane nolim. Exomologesi primū facta coràm presbytero, animum intendi ad Eucharistiam

EXAMEN.

rismam illam, & reuerenter & digne sumendam. Accessi ad altare publicum unum cum multis alijs Christianis, desiderio desiderans uero Christi Iesu corpore & sanguine refici. Hinc presbyter de benedicto cibo potuq; non nihil sua mihi manu in os indidit. Quod procumbens accepi, non sine fide. Ab altari discedens, benedixi deo. THEODORVS. In quem uero finem tu istæc? THEODVLVS. In eum quem ostendunt sacrae literæ. Vescor Eucharistia *εὐχαριστία*, id est, gratias agens Deo patri, ut qui me preciosissimo corpore & sanguine dilectissimi filij sui, seruatoris mei, in mortem traditi, à morte me uolens ac lubens redemit. Cuius incomparabilis summiq; facti recordatione fruor, subinde apud me animo reuoluens tremendæ illius passionis historiam: inq; illa fidem meam substatans & alens iugiter. Sentio me Christo capiti coniunctiorem reddi, meq; ipso charitate erga se flagrantior effici, quoties de hoc incruento ac augusto sacrificio edere & bibere contingit. Equidem timidior

A v accedo

CATECHISTICVM

accedo, at recedo alacrior, & posthac fortior ad superandas, non sufferendas tantum aduersitates huius sæculi. THEODORVS. Quid uero, si participare superfederis, & spectare duntaxat templum subieris? THEODVLVS. Animi ore participo, si minus corporis. Fide & meditatione mihi sacrā carnem, sacrumq; cruorem salubrem reddo, nō aliter ac si rictu diducto utrumq; corporali comestione caperem. Credens edo, credens bibo ad refectionem usq; . Quem esum interiorē adiutat ac prouehit à me dicta gratiarum actio, hymni, preces. Vt silentio transeā, auditis Liturgicis lectionibus & cantionibus me sæpenumero refocillari. THEODORVS. Scopum attingis mea uoluptatula. Iam si Episcopus, aut huius adiutor, sacræ scripturæ uerba super Eucharistiæ negocio à te quærat, an ne confidis, codice posito, te illi recitare nōnulla posse? THEODVLVS. Ad unguem fortasse sentis hæc: RECITA LOCOS noui Testamenti. THEODORVS. Illa ipsa uolebam. Audisti sæpius hæc mihi citata

EXAMEN.

citata loca, si quādo inter amicos nostros de sacrosancta Liturgia incidisset disputatio. Cæterum te sacram confirmationem etiam accepisse nouimus omnes.

THEODVLVS. Hanc ipsam ritè accepi ab Episcopo, quem ordinarium uocant, in hac sua diocœsi, seu gubernatione. Et accepi septennis iam, ieiunus atq; orans. Signaculum Chrismatis in fronte haudquaquam horui, imo uero mysteriū honorauī. THEODOR. Si inquirat Mystes de institutione ac usu confirmationis, qd responsi dabis? THEODVL. Dicam, ut sum edoctus, in hoc baptizatos confirmari ab Apostolicis pastoribus, ut post hac constabiliti atq; consolidati firmissimo Christianę fidei fulchro, nulli cedant aduersitati, siue à sinistris, siue à dextris illa ingruat. Confirmati pretēdimus Crucis notam, pro cruce pugnātes, qui cruce redempti Christo, non nobis uiuimus. Athletas spiritales esse nos unctio significat. Prælium nobis cum potestate tenebrarum feruet, nullæ hic induciæ, nulla speranda pax. THEODOR. Sermonem affirmo

CATECHISTICVM.

affirmo, & is Presuli minime displicebit.
 THEODVL. Hunc sacrum ritum è libro
 Actorum apostolicorum allegabo, si sit
 opus, nisi quòd hunc Apostolorum suc-
 cessores, procedente tempore ornarunt.
 Quas accessiones tota post Ecclesia ma-
 gno consensu, maiore fructu & approba-
 uit, & obseruauit. THEODOR. Quin-
 de pœnitētia quoq; est, quod roganti sa-
 cerdoti respondeas? THEODVL. Est
 quidem, sed breui de ea materia respon-
 so contentus, opinor, erit. Suffecerit di-
 xisse: Pœnitētiā authore spiritu sancto
 existere, qua sarciatur baptizatorum la-
 psus. Ad hanc autem pertinere, contri-
 tionem cordis, cōfessionem oris, & satis-
 factionem operis. Neq; enim fidelis pœ-
 nitens non dolere potest de commissis.
 Et hec ad sui pudorem usq; fatetur in Ec-
 clesia, nihil uel simulans, uel dissimulās.
 Postremo libēter paret uoci pastoris, uel
 imperātis auctoritate dominica, uel uir-
 ga etiā Apostolica cædentis, uitādi in po-
 sterum flagitiū gratia. Hoc satisfactionis
 genus tantum abest, ut impietatis à quo-
 quam

EXAMEN.

quam accusari possit, ut nihil etiam propius faciat ad pietatē ipsam, nisi sinistrē rem intelligas. THEODOR. Multoties ne confiteris admittā? THEODVL. Vt mea fert ætas & uita, non paulo rarius atq; cæteri, quorum mores fortasse contaminationiores sunt, unde asperiore pœnitentiæ pharmaco indigent. Coram Deo solo sæpius pando secreta pectoris, non citra certam spem condonationis consequendæ, si posthac minus peccaro.

Vitari enim à Christiano peccata crassiora possunt. Et uolens potero bene agere, siquidem inanis non est Energia spiritus in pectore potenter credentis, & ardentem amantis Christum seruatorē. THEODOR. Subijce uerbum Domini de pœnitentia, nisi non tenes. THEODVL. RECITA LOCOS in utroq; Testamento. THEODOR. Illud mihi cum primis expediri Nate, si interrogare, utri ordini te mancipare statueris, coniugali ne, an sacerdotali, quid, quæso te, respondebis Episcopo? THEODVL. Hæc nimirum res penes parētem meum est sita, è cuius arbitrio

arbitrio pendere me, fas ac æquum esse
 reor. THEODOR. Sic habet. Sed utrò
 magis tibi propendet mens, si offeratur
 optio? THEODVL. Vtrumq; ex æquo
 complecti cupiam, si liceat. Nimirum si-
 mul esse & castus coniunx, & pius pres-
 byter. Sentisco pronum pectus ad publi-
 cam Ecclesię functionem obeundam, &
 magis propensum, prodesse multis q̃ so-
 li mihi. Sed non desunt qui hinc auocent
 sedulò, suadentes ordinem coniugij, ut-
 pote tutioris instituti ad salutis uiam re-
 tinendam. Ipse rerum imperitus, neutrũ
 inceptum statim elegero. Par est, ut, ubi
 adoleui satis, consilio monitoq; parentũ
 morem geram. THEODOR. Vera pre-
 dicas. Cæterum ordo presbyterij quid
 sibi uelit didicisti nẽ? Etenim de hoc quo-
 que fiet examen in sancta ista nouitiorũ
 Christianorum panegyri. THEODVL.
 Quicquid iubebar uti discerẽ, accuratẽ
 didici. Versor enim adhuc in crepundijs
 Ecclesiasticarũ rerum. Ordo presbyterij
 maiestate aliqua meritò relucet, quãdo-
 quidem per hunc & efficimur è paganis
 Christiani

EXAMEN.

Christiani, & ijdem alimur conserua-
murq̃. Ad hunc capescendum homines
idonei, tam diuinitus, quàm humanitus
uocantur. Atq̃ in electis illis potissimum
requiritur, ut probi sint, & docti. Docti
sunt, inquam, qui docere alios debent.
Probi, qui proborum morum exemplo
rude uulgus ad Christianæ uitę studium
inuitare habent. Porro uirorum huius
ordinis officium præcipuum est, euange-
lizare Christum Iesum saluatorem mun-
di, dedocere Paganismum, docere Chri-
stianismum, dehortari à ueteri conuersa-
tione, hortari ad nouam, animis audito-
rum superstitiosas opiniones eximere,
hæretica dogmata reuellere, contra,
Euangelicas sententias inculcare, Eccle-
siasticas doctrinas inserere. Quin & isto-
rum partes sunt, bonos libros scribere,
quibus aneuangelicos & antecclesiasti-
cos homines ueritate manifesta reuin-
cant, partim orthodoxā sacræ scripturæ
interpretationem, sanamq̃ & in solidum
piam doctrinam posteritati relinquant,
quippe solliciti de Ecclesia omnium & tem-
porum

porum & locorum. Præterea pertinet ad Presbyterium munus, Catechizare, Baptizare, Cōfirmare, Sacrū facere, eamq̃ Eucharistiam inter Christianum populū diuidere, psallere, hymnizare, orare pro populo, ceremonijs pietatem uulgi lactare, Apostolicarum synodorū auctoritatem tueri, uitas Sanctoꝝ solemnī pꝛeconio celebrare, ardere zelo domus Dei, cessantes compresbyteros sobrijs epistolis excitare, scholas Ecclesiasticas instituere, simul & fouere. Egenorum in Ecclesia curam gerere, utraq̃ clauī dominica uti, imminenti Ecclesiæ malo obijcere sese, pares cum paribus connubio iungere, querelas afflictī gregis audire patienter, consilioq̃ & re, si suppetat, iuuare miseros. His addam, ægros solari, morientes Christo, cui crediderunt, quem dilexerunt, commendare atq̃ committere, funera curare rite humanda, & si quæ alia eius generis sunt. THEODOR. Recte tu quidem hæc omnia, ἀλλὰ φεῖ. THEODV. Quid ita gemis uenerande Senex? Refert ne isthuc quoque ut ego sciam?

THEO.

E X A M E N.

THEODOR. Minime uero fili. Rerum experti nonnunquam grauissimis confyderationibus aliò rapimur, & hic præter dolores nihil lucrifacimus. Facefsât procul istiusmodi. Gradus presbyterij ordinis nosti. THEODVL. Sentis ni fallor, ex laico seu populari Christianorũ turba Acoluthum in ministeriũ, uidelicet clerici assumi solere, idq; initio, deinde ex Acolutho cõstitui hypodiaconũ, præterea ex hypodiacono diaconũ, postremo ex diacono sacerdotem, hoc est, Liturgica qui sacra facere per dignitatem possit, quum ante hunc gradum, eadem persona circa alia quædam fuerit occupata. Acoluthus animum planè applicat ad sacra studia, seq; obseruationibus Ecclesiasticis consuefacit, & ipso etiam cultu ac gestu præ se fert, se publicis Ecclesię ministerijs mancipatum. Qui Hypodiaconus factus, posthac relictis inferioribus obsequijs, ad altiora sese transfert, nimirum lector iam sacri contextus, & cantor odorũ spiritualium. Iam quia mox futurus est Ecclesiasta, & ad gradum excelsiorẽ adspirat,

B solito

solito maiorem operam impendit discendis
 sacris literis, nec non alijs quo plibris euol-
 uendis, quorum lectione fit eruditior &
 peritior. Quo gradu facto diaconus iam
 existens, Euangelio tam legendo pro-
 nunciandoque ad altarium, quam e cathedra
 predicando praeficitur. Subleuat is
 interdum presbyterorum labores etiam
 alibi, imo ipsorum Episcoporum quoque,
 dum tingit, dumque docet rudes catholi-
 cam catechesin. Alioqui hanc prouinciam
 sustinet, ut Liturgiam Ecclesiasticam mi-
 nister instruat, &, ut ita dicam, adornet,
 sternatque mensam Domini. Praest idem
 Procho dochus, utpote procurator pau-
 perum Christi. Ab isto gradu facile scan-
 ditur ad supremum, quae est Christiani sa-
 cerdotij celsitudo. Quo in statu sacris
 operatur, offert, consecrat, non praedicat
 tantum, & caetera obit iusti presbyterij
 munia. THEODO. Satis mihi facis per
 omnia. Sed quid sub hac responderis,
 si Episcopus de Episcopi, hoc est, de suo
 munere te roget? THEODVL. Dicam
 suis istos fungi uicibus, quoties Prouin-
 ciales

E X A M E N.

ciales, quas uocant, Synodos conuocāt,
 illisq; recte præsunt, dum Ecclesiarū in-
 commoda passim succrescentia resecant,
 & has ad exemplar originis Apostolicæ
 reformant, ad consuetudines patrum re-
 uocant, ad catholicam regulam exigūt.
 Suas item partes agit Episcopus, quoti-
 es priuatim uisitando singulorum paro-
 chorum conditionem explorat, simulq;
 audit, si quid in illis plebs desyderet. Vi-
 gili profecto cura opus semper est, ut o-
 mnes passim parœtiæ pastores idoneos
 habeant. Tales sedulò constituere ac mīt-
 tere, Episcoporum interest. Nec in alium
 finem isti presbyteros ritè ordinādo cre-
 ant, quàm ut Christianorum populorum
 commodis inseruiant, quoad eius præ-
 stare possunt. Verum ut presbyteri po-
 pulo præsunt, ita presbyteris Episcopi.
 Quo fit, ut sacerdotes meritò reueren-
 tur Episcopale fastigium: & pedum illud
 pastorale metuant. Episcopi in sacrificos
 inutiles, ignauos, ac parum bonæ con-
 uersationis censuram exerceant, necesse
 est. THEODOR, De bonis aut malis,

B ij aut

aut fouendis aut coarguendis in Eccle-
 sia, ipsi uiderint. Eiusmodi tuum non
 est attingere. Quum in uirum euase-
 ris, & Concionator fueris effectus, tum
 demum exaltata uoce redarguito mores
 & cleri & uulgi publicos. THEODVL.
 Da ueniam pater, quod audiui eloquor,
 sine ullius hominis fraude. Qui boni, qui
 mali in Ecclesia sint, ego neq; ætate, neq;
 experientia, neque sane iudicio scire pos-
 sum. Attamē nihilo rarius audiui, si quā-
 do ministraui doctorum mensis, permul-
 ta desyderari in administratoribus Eccle-
 siæ: nec hāc priscis archetypis per omnia
 respondere. THEODORVS. Mittamus
 odiosa. De Monastice statu uix à te quic-
 quam quæsitum iri puto. THEODVL.
 Si quæsierint, respondebo quod auditor
 percepi Monasticam uidelicet uitam in-
 signiter Euangelicam uitam non esse nō
 posse, si sit qualis erat in ipsis Ecclesie pri-
 mordijs, quo tempore Cœnobitæ totū
 uitæ tempus impartiebant, uel colendo
 Deo, uel discendis literis, uel manuum
 deniq; operis. Posteaquam autē Mona-
 stice

E X A M E N.

stice intantum degenerauit à seipsa, re-
 diitq; ad pernegati seculi uoluptates, &
 reiectis literarū studijs, illiberale ocium
 sectatur, corrigendi, nō extirpandi sunt.
 Causas eius rei adferre in conuiuijs do-
 ctos audiui. Aiebant adminiculo prisco-
 rum Monachorum Christianismū com-
 pluribus retro seculis fultum fuisse. Pro-
 inde facere non Christianis dignum, qui
 exterioris disciplinæ odio, uniuersa Mo-
 nasteria funditus euerfa uolunt. THEO-
 DOR. His ego prorsus suffragor. Reli-
 quum est autem fili, de Matrimonio, si
 quid didicisti, ut in medium proferas.
 Nam hoc quoq; Præsul inquireret. THEO-
 DVL. Matrimonium diuinitus sancitū,
 planè sanctum est inter Christianos, qui
 mysterium coniugis Christi & Ecclesiæ
 penitus intelligunt. Benedictio Domini
 super sponso & sponsa, si in fide, spe, &
 charitate manserint. Attamen rei tam
 sanctæ uirginitas antefertur. Quin & ui-
 duitas in magna laude semper fuit apud
 priora secula. Audiui amarulenter inue-
 hi uiros Euangelicos in istos quosdam

B in egregie

egregiè nuptiatores, ut qui contēpta uir-
ginitate, ac oppressa uiduitate, solas so-
nent Veneres. Verum talia nihil ad me.
THEODOR. Non nescio canoras istas
nugas, quibus populum, ut inquit ille,
ualidius oblectant. Nos nunc ipsam ue-
ritatis Ideam duntaxat inuestigamus, de
qua tibi apud Episcopum habendus est
sermo. THEODVL. Diuortia detestor,
maximè ob causas alienas. THEODOR.
Quid tu de diuortijs tantillus puer?
THEODVL. Siceos audiui loqui, qui-
bus cum habui consuetudinem. Alioqui
ipse in uniuersum nescio quid sit diuor-
tium, quid Monogamia, quid digamia,
quid consanguinitatis atq; affinitatis li-
neæ, quid coniugalis temperantia, quid
sterilitas, & id genus multa alia. Auri-
bus haurio uocabula, res ignoro. THEO-
DORVS. Disputēt de controuersis alij,
nos de indubitatis agimus. Vnctionis
extremæ sacramentalem ritum, me tra-
dente, abunde, opinor, intellexisti, nedū
audisti. THEODV. Vtiq; Ecclesiæ no-
stræ prima tempora nouerunt hunc un-
gendi

EXAMEN.

gendiufum, morientibus salutarem, circumftatibus frugiferum, nemini onerofum. Et credo sanctam Ecclefiam catholicam propter uituperia atq; opprobria prophane factionis ab eo ritu minime difceffuram unq̃. Alius alia, fi libet, adferat ad hanc uetuftiffimam Ceremoniam elucidandam. Ego fimpliciter confiteor cum Ecclefia matre, mihi uehementer placere Vnctionem, fi modo fuperftitio tollatur, & emendetur abufus. THEODORVS. Es plane, qualem uolui, uidelicet de meliore nota: Quod nō dixerim te ut inflem, fed ut confirmem. Hactenus de facris Ecclefiafticæ rei fignis. Apud me tu quidem futuræ inquisitionis periculum fecifti fatis feliciter, & hoc modo fi fingula percenſueris ad pedes Epifcopi, non dubito, quin illi fis animum gaudio expleturus. Proximum eft, ut experiar, quid dicturus fis de modo docendi in Ecclefia, de hoc enim mirum in modum hodie controuertitur, tametiſi iſtæ digladiationes, quibus nūc omnium chartæ ſcatent, ſimplicitatē ſan

CATECHISTICVM

cti tui studiij, & sedatum ingeniolum, no-
bis cauentibus, neq; corrumpunt, neque
turbant. THEODVL. Te ac alijs nos
erudiantibus, animo concepí eam docen-
di formam optimam esse, ut Episcopus
Ecclesiam, cui præest in solitudine, cer-
tum Euangelium Dei doceat, quemad-
modum istud sancti Episcopi ante mille
annos magno studio docuerunt. Neque
enim fieri posse, ut his, ut nouissimis, ita
pessimis temporibus sanius, certius ac so-
lidius doceatur. THEODO. Næ tu cal-
les uerba ueluti præscripta reddere, cu-
iusmodi nos in mentem tuam & tuorum
æqualium haud indiligenter instillaui-
mus. Pergatur. THEODVL. Certum
uero Euangeliũ fuerit, si à contextu præ-
dicatores non recedant, siq; analogice &
iuxta genuinum sensum enarrēt omnia,
non factioni ulli, sed ipsi tantum reipu-
blicæ Christi Iesu, sincero pectore stu-
dentes. Etenim arcanae literæ suũ quen-
dam sensum habent, hominibus purè ca-
tholicis non usqueadeò incognitum.
Qui bellum cum Ecclesia gerunt, ab
Euan

E X A M E N.

Euangelio alieni sunt, ut maxime plus q̃
Euangelistæ, è cœlo etiam delapsi, sibi
uideantur. Verbum Dei non intelligit,
qui communionem Sanctorum reijcit.

THEODOR. Eloquere simpliciter, & q̃
potes breuissime, quomodo contionato
res uerbum Dei recte secent. THEODV.
Si prædicent eadem uehementia Chri-
stianam uitam, qua Christianam fidem,
si pari ardore inculcent legē Christi, quo
promissionem, si deniq; testificentur ac
asseuerent coram omni populo, bona,
id est, Christiana, & Euangelio digna fa-
cta necessariò requiri cum fide, ad hære-
ditate consequendam æternam felici-
tatem. Quo prædicationis compendio
duo longe maxima simul efficias. Er-
enim credentes Ecclesiæ populos à pec-
candi consuetudine sensim ad Euangeli-
cæ uitæ studium reuocaueris, & eosdem
attestante tua ipsius conscientia in salu-
tis paratæ statu certò duxeris, hoc est, ut
planius quod dixi faciam, eadem opera
reddideris & probos & saluos, qui Chri-
stum tuo ore loquentem audiunt, cre-
dunt,

dunt, amant, colunt, imitantur. THEODOR. Tenes ne memoria dicta scripturæ, quorū authoritate istec rara firmacq̃ fiunt? THEODVL. Istac si nescirem & in promptu haberem minus, merito fuerim exhibilādus. RECITA LOCOS utriusque Testamenti. THEODOR. Superest ut enarres quæ de Ecclesiæ reliquis obseruationibus audieris in Christiano pædagogio, præterquam quod ipse statis sacris interesse solitus sis. THEODVL. Vltro, ac perquam libens dominicū templum frequento, idq̃ quoties per scholasticas occupatiunculas licet, Gratius certe parentibus facere nequeo, ac si in digniorem templi partem, qui chorus dicitur, me recipiam, ibiq̃ unā cum coæuis lætum pæana, hoc est, Psalmos Davidicos cantillē, ac hymnos Ecclesiasticos resonem. THEODORVS. Tibi nē placet Ecclesiæ consuetudo quā inde à multis sæculis magna cum laude retinet, Nimirum qua quotidianam Liturgiam, qua publicas preces, qua catholicas Homilias, qua septem horarū Psalmomodiam.

EXAMEN.

modiam, qua solennem Litaniam, qua Processionem & Stationem, qua Thurificationem, qua Asperisionem abusu sublato, qua cereorum accensionē, qua Sanctorum memorias rite celebrat atq; obseruat? THEODV. Quid nī placeat? Videor mihi proficere, quoties ceremonias aut spectro, aut harum peragendarū pars ipse nonnulla sum. Dulcescit pectori meo per hæc signa Religio, & amarescit simul pompa mundi huius, ut qua non Deo, sed Diabolo mundi principi seruiatur. Audiui non semel doctos dicere Religionem nostram frigere aliquo modo, citra observationes istiusmodi, & nescio quam fore in Ecclesijs solitudinem, tristēmq; rerum faciem, si ritus illi mystici conquiescant. THEODOR. Papē, ut puer hic senes etiam loquendo præcurrit. Verum tibi ut placēt ceremoniæ, multis de causis, ita istorum, opinor, superstitio displicet, qui sanctitatis pariter & salutis fiduciā in ijs ponunt. THEODV. Quid nī displiceat? Si tamē hoc tempore sunt, in quos tantæ superstitionis suspicio

tiocadat? Observationes Ecclesiasticas
 ego neq; contemno, neq; condemno, sed
 ceu instrumenta quædam pietatis laudo
 atq; honoro. Aperto capite templū quo-
 tidie ingredior, Sanctorum martyria ue-
 neror, horum reliquias exosculor, imagi-
 nes uero neq; adoro neq; colo, sed pictas
 intueor duntaxat, si quando libet memo-
 riæ gratia. A præceptoribus audiui, ima-
 gines ornamenta templorum esse potius,
 quàm religionis solidamenta, & in hoc
 etiam adhiberi, ut harum conspectu oc-
 cuparentur oculi rudis uulgi, adeoq; sen-
 sus otiosorum. Picturis antiquis mirè de-
 lector, siquidem eæ sacras literas referūt
 & repræsentant nobis ueterē illam Chri-
 stiani populi sanctimoniam. Sculpturis
 recentioribus minimè omnium capior,
 ossa cineresq; Martyrum ac Confessorū
 tanto magis honoro, quòd his organis
 ad constituendum simul & conseruandū
 Christianismum, usus sit Deus Spiritus.
 Ex doctorum hominum sermone sapis-
 sime percepi, pharisaismum quendam
 per exteriores observationes in Ecclesiā
 Dei

EXAMEN.

Dei irrepfisse, præterea noxias abusiones
ac deformitates, item omnia ad questum
conuerti cœpta. Postremo multa flagitia
per publicos errores in priuatas domos
penetrasse, præsertim Cleri, breuiter nō
ita bene agi cū Ecclesia. Cuiusmodi ego
nō tam ignoro, quàm nō intelligo. Equi-
dem nihil ad me, si alijs mala quàm bona
uia, & tenebras potius, quàm lucem se-
ctari malint, dummodo ipse quod decet
facio. THEODOR. Maçte huius animi
fili, sis Dei seruus iuxta nomen tuum,
quod tibi parentes tui nō indiderunt te-
merê. Cole Deum secundū diuina iussa,
& huic summo nixu gere morē, omissis
& cæcis & cecorum ducibus. Tuam ipse
salutem procura, seu ut Apostolus ait,
operare, Ne teremoretur aliorum igna-
uia, ne distineat inscitia, ne abstrahat con-
temptus, ne reuocet impietas multorum
ab eo uidelicet stadio, in quo Xystarcha
Christo, quàm felicissime currere cœpi-
sti. Breuiter, responde nomini tuo.
THEODVL. Parebo. THEODORVS.
Rius Præsul abunde uobis audientibus
sanct

sancti pueri depinget quàm periculosis
 morbis Ecclesia laboret, & quid expe-
 tendum, quidue fugiendum sit homini
 Dei. At uerò idem sollicitè monebit, ne
 bonam Ecclesiam ob malos mores dese-
 ratis, posteaquã accedente cum ætate rerum
 experimento usu, magis atque magis ac sa-
 pueritis. Nam malos mores in quauis et-
 iam hæresi reperias. Si qua extant adhuc
 ueteris uestigia fraudis, ut oblitterent illa
 curæ Superioribus erit. Interea ipse tene-
 to tutius iter, quod fecisse maiores audis,
 quodque ut medium, ita regium esse ex Pa-
 trum orthodoxorum probatissimis scri-
 ptis constat. THEODV. Memorie que
 differis diligenter affigam. THEODOR.
 Video te nondum defatigari interroga-
 riunculis meis. Age igitur plura, quãdo
 uacat expiscabor, ut his ueluti progy-
 mnasmaibus priuatim exhibitis, para-
 tior atque alacrior ad Pontificium examen
 accedas. Confitendi modum, & item pre-
 candi nosti. THEODVL. Profecto puta-
 bam te prædicandi dicturum. Hanc ad
 prouinciã rectè administrãdam audio
 commu

E X A M E N.

communiter requiri Spiritum, naturam,
 artem & iudicium. Quibus aiunt addi pe-
 culiariter debere animum mortis terrore
 carentem, dein sine labe domum uitioꝝ
 carentem. Sed talia, vbi spiritus Christi
 sedem suam ponit, non esse non possunt.
 Spiritu enim fit, ut Ecclesiastes in aduer-
 sis animo infracto sit, & eodem efficitur,
 ut familia doctoris Ecclesiæ irreprehen-
 sis moribus viciniae sit conspicua. Sed
 quò me rapit alienior cogitatio? Habe-
 bam ad interrogata respondere, THEO-
 DOR. Mirabar, quò te demum astutule
 proriperes. Neꝝ tamen adeo nihil dixi-
 sti, futurus scilicet Ecclesiasta catholicae
 Ecclesiæ, cuius membrum es, cui addi-
 ctus es, quam audis, à qua te nunquam
 depellendum contēdis. Magna quidem
 mihi de te fili polliceor, sed caue, ne ma-
 gistris superuētitijs usus aliquando, per
 præceps aliò deferaris. Misere metuo
 tuæ indoli à mundi laqueis. THEODV.
 Mitte curas, expue suspitiones. Ero qui
 sum: imò melior olim, nimirum mei ipsi-
 us uictor. Disco enim confidere diuina
 potentia

CATECHISTICVM

potentia . Porro de confessione & oratione sic habe . Catholicis Magistris catholicè confiteri atq; orare didici . Nec hoc tantum , uerumetiam , quod didici , catholicè confiteor coràm Ecclesiæ presbytero , & oro coràm Deo cœli & terræ . THEODOR . Et quæ tu tandem puer ἀμωμῶς peccata confitere? THEODVL . Quasi uero pueri nō peccemus iam Christo , iam parētibus , iam præceptoribus parum morigeri . Quin æquales alterutrū offendimus , si qua offert uel leuis occasiuncula , ut maxime uiuam ἀμωμῶς , certè nō sum ἀναμάρτητος . Hoc em̄ Epitheton soli domino cōgruit . A baptismo quidē sine peccatī macula totusq; purus ueni , sed fomitem seu materiam peccati (quod à concupiscentia generatur) mecum me tulisse fateor . THEODOR . Catholicè distinguis inter peccatū materiale & formale . Hęc disputare supra captum tuum fuerit . Ad Confessionem redeamus . Nihil reformidas Sacerdotis aures? THEODVLVS . Nihil . THEODOR . Num tremis accedens aliquando? THEODVL . Nihil

EXAMEN.

Nihil. THEODORVS. Quid interim sacerdos? THEODVLVS. Me audito rimari pauca, monere multa incipit. Iubet orare, iubet parentes honorare. Et Absolutionis formula dicta, me dimittit.

THEODORVS. Peccatorculum tantum scilicet. Sed oras né Religiosule? THEODVLVS. Bis per diem, mane uidelicet & uesperis. THEODORVS. Quid oras?

THEODVL. Orationem Dominicam, Psalmos, & preces à uiris p̄is & doctis ascriptas. THEODOR. Nunquid item Virginem matrem cum Archangelo salutas? THEODV. Saluto. THEODOR. Profiteris Symbolum scio, nunc apud temet, nunc in promiscuo cœtu. An non cōpellas quoq; Sanctos cum Christo uiuentes, ut orent pro salute tuâ?

THEODV. Etiam. THEODORVS. Factum collaudo. Pergam exercere te qualibuscunq; præludijs, Tibi enim molestū tale non fore scio. Nunquid à cibo temet abstines aliquando? THEODVL. Intellegis leiunationem? THEODOR. Sic est. THEODVLVS. Ieiuno, sed inuitulus.

C

THEO.

CATECHISTICVM

THEODORVS. Sic fert ætas. Verum
quoties tu isthuc? THEODV. Quoties iu-
beor. Nunc em̄ denunciāt Myſte Christi
solenne leiunium, nunc imperant paren-
tes. Totis quadraginta diebus ante sa-
cratissimum Dominicæ Resurrectionis
diem uentri bellū indico. Et anni quarta
subinde parte. Insuper in profestis Apo-
stolorum, præterquàm q̄ singulis septi-
manis duos dies pisculentos extraho.
THEODOR. Quatu opinione certis die-
bus carnem non edis? Num uideare san-
ctulus? aut ut esu neglecto Sydeream ti-
bi sedem polliceare? THEODVL. Ni-
hil minus mi Susceptor. Parentum iussis
obtempero, quia iunt hanc Matris Eccle-
siæ legem esse, cui parere pium iuxta ac
salubre non esse non potest. Temeritatis
contrà & leuitatis eximix sit, si unus atq̄
alter lurco, tota Christianorum congre-
gatione contempta, carnes ructet alieno
tempore, non aliter ac si egregium faci-
nus sit, uorare, & fortitudo quædam, Ec-
clesiam offendere & pudefacere. THEO-
DOR. Assentior. Cæterum quid de Fe-
rijs?

EXAMEN.

rñs? THEODVL. Obseruo quotquot
indixit potestas Ecclesiastica, nisi q̄ ex
Sapientibus audio, fore ex utilitate sacri
Status, si pauciores essent feriæ. THEO-
DOR. Suffragor. Quid uero rerum facis
in Feriis? THEODVLVS. Ferior, hoc
est, ut pinguius dicam, ocior. THEODO.
Audio, sed inter hæc otia lusitas cū equa-
libus, & nugaris? THEODVLVS. Mo-
dicè istud & rarò, potissimum autem aut
templum ingredior, aut domi parētibus
uitam eius Sancti prælego, cuius retinen-
dæ memoriæ dicatus est dies, aut meas
Catecheses edisco, aut Ecclesiæ Roma-
næ cantum meditor, solusq̄ mecum ex-
erceo. Interdum lego historiam Ecclesia-
sticam germanicè conuersam, & Chroni-
cos libros, interdum Herbarios Medico-
rum, Nam parentes norunt, quem usum
eiusmodi lectiones domestica præbeāt.
THEODORVS. At quid in diebus domi-
nicis festisue? THEODVLVS. Exorto
sole surgo ad Matutinas laudes. Quibus
finitis, rectà in pædagogium imus. Ibi iu-
bemur recitare alter Apostolicam episto-
lam,

C ij

iam, alter sanctum Euangelium Christi
 Iesu. Dum hoc agitur, aduentat hora Li-
 turgiæ. Regredimur in Basilicā, ubi præ-
 missa solita Psalmodia, elatis vexillis cir-
 cum templum itur, sub hæc instruitur ex-
 more cœna dominica, cui prouehendæ
 cantillamus & senes & pueri. Sacro con-
 summato reditur domum, & prandetur,
 atq; hic soleo Mensæ benedicere, nōnun-
 quam ad mensam textum Euangelij le-
 go. Iam à prandio Deo gratijs actis, pau-
 lis per puerilia tracto puer. Post reuocor à
 Parentibus, ut aut ipse orthodoxas enar-
 rationes Euangelij audiente familia le-
 ctitem, aut legentem sororculam quietu-
 lus audiam. Interea nolarum templariū
 sonitu uocamur ad laudes Vespertinas.
 Interposita morula cœnatur, præceden-
 te nimirum Benedictione & Gratiarum
 actione consequente. Deinde remittendi
 animi copia datur, Sed ita, ne extra deco-
 rum. Sub secundas noctis uigilias simul
 abitur cubitum. Et ne hoc quidem absq;
 precatatione. THEODORVS. Talia si re-
 censueris Episcopo, mirabor nī excla-
 mabit

EXAMEN.

mabit: ò inter paucos laudate puer, q̃ in-
credibili gaudio me perfundis. Porro
nunc de domestica uite consuetudine te-
cum communicabo. Tractauimus Eccle-
siastica, nunc delibemus Oeconomica,
Politicis obiter intersparsis. THEODV.
Vt libet facer alumne. Non enim has ho-
ras pietati debitas melius contriuero, q̃
si triennis auditor coràm audiar de singu-
lis quæ didici. Principia religionis, ut po-
tui, recitavi tibi Senior. Si quid restat,
quod dicendū à me putes, age nihil reni-
tor. THEODORVS. Potestatem igitur
superiorem seu Cæsaream iuxta sacras li-
teras nosti. THEODVLVS. Et noui, &
honoro, ut à Deo Opt. Max. profectam.
Factiones quæ huic obsistunt, Deo refra-
gantur. Hac sublata, uario tumultu con-
fundetur orbis. THEODORVS. Quid
queso principes, num audiendos affirma-
bis coràm Episcopo, si mandēt ac edicāt
aliquid aduersum Dominum & aduersus
Christum eius? THEODVLVS. Minimè
omnium. Diuinæ legi meritò cedit huma-
na lex, quemadmodū homo Deo cedat

necesse est. Sed hanc rem à præiudicijs in-
 famium quorundam hominum non pen-
 dere boni uiri, & ijdem sapientes, asse-
 runt. THEODO. Quid si parentes aut
 præceptores tui tibi ut facias præcipiant
 aduersantia Dei uoluntati? THEODVL.
 Nullus fecero, si præcipiāt talia. Sed me-
 lius de parentibus meis charissimis, & de
 præceptoribus meis obseruandissimis sen-
 tio, q̃ qui me illuc adigant. THEODOR.
 Audisti nē quid sit aduersari uoluntati di-
 uinæ? THEODVLVS. Næ ego. Aiunt
 aduersus Deum fieri, quicquid sit aduer-
 sus uerbum illius, atq; scriptū hoc & con-
 fessum. In controuersis, aiunt, non faci-
 le esse accedendum cuius nouę doctrine
 plati, sed quoad eius licet, Maiorum ue-
 stigijs insistendum. THEODOR. Ita est.
 Ad domestica festino. Forensia reserua-
 bo in aliud tempus. Si sciscitabitur Epi-
 scopus, qui te geras erga parentes, præce-
 ptores, cognatos, equales & uicinos, dic-
 sodes, qualia dicta dabis? THEODVL.
 Docent parentibus & præceptoribus su-
 um honorem habendū esse. Id quod ego
 non

E X A M E N.

non didici tantum, uerum etiam prestiti,
 prestaboq; posthac. THEODOR. Quem
 tu illis honorem habes? THEODVLVS.
 Imperato illorum audiens sum, siue hor-
 tentur ad officium, siue interminentur ne
 preter officium faciam. Insuper reuereor
 illos honorifica compellatione, ac aper-
 tione capitis, & uultu ad reuerentiã com-
 posito. Attentus ausculto si quid loquan-
 tur, iures de ore illorum pendere me. Et
 quod nostram gratulam decet, silentium
 sollicitè seruo, cum domi cœnans, tum
 in gymnasio confidens. THEODO. Hoc
 quidem tu de te buccinas, caue uerò, ne
 secus alij tuis de actis interrogati testifi-
 centur. THEODVLVS. Nihil profecto
 buccino, nihil iactito, nihil arrego mihi,
 sed in præsentiarum uideor mihi officiũ
 facere, si istiusmodi percenseam atq; enu-
 merem, si quidem ita postulas. Mallem
 hoc alios facere, hi forsitan uerbosiores fo-
 rent, in tyrocinijs deprædicandis. Non
 quòd tale quiddam unquam merear, sed
 quia diuerla proferre faciliè non queunt.
 Age, si iubes, omnis confilescã. THEO-
 DOR.

DORVS. Pergas iubeo. Nolim autem inter æqualium greges hæc uerba facias gloriosulus. Hoc enim erubescendæ iactantiæ foret. Natu maiores te tuo ore loquentem hac etiam de causa certum est audire, ut in posterum si minus respondeant facta dictis, austeritate maiore os tuum impudēs retundamus. THEODV. Adimis animum, facis elinguem, perterrefacis me misellum. THEODO. Haudquaquam uero mi Theodule. Exigit ipsa ætatis tuæ ratio, ut istoc pacto tecum agam. Satis digressi, reuertamur ad propositum. Obseruas né cognatos & affines? THEODV. Ipsi pro me respondeant, & liquebit, me debitam obseruantiam illis exhibere solitum. Si me uocant, si accersunt, actutum præstò sum. Si aliquò ire iubent, eo. Si obiurgant, si castigant com meritum, non inique fero, non responso murmurator: tantum abest, ut conuitijs illos insecter. Nonnunquam à me petūt, ut ipsis libros nostrate lingua de Deo scriptos legam, sæpenumero postulant, ut pueros eorum septennes principiola Christianæ

EXAMEN.

Christianæ rei doceam, quæ ipse nescio, attamen quod possum non grauatim facio, docens simul & discens uidelicet.

Accidit quoque interdum, ut ipsorum uice quippe idiotarum literas scribam ad illos, quibus cum negociantur. Id genus alia officiola transeo. THEODOR.

Decalogum nostis? THEODVLVS. Etiam.

THEODO. Num & hunc facis? THEODVLVS.

Gloriari turpe est. Cæterò quin faterer, nihil, si de exterioribus saltem ro-

gites, à me contra decem illa uerba designari. THEODO. Cognosti Deum, cre-

dis Deum, Deo, in Deum, Amas Deum, Times colisque Deum, Adoras atque glori-

ficas Deum. Huic contraria totus odisti, reijcis, nihil pendis. THEODOV.

Fateor, nisi quòd ad perfectionē, quam uocant, nondum accedo. Enitor eò, sed nondum

sat roboris collegi mihi. Abundante Spiritu, abundabit fructus huius sanctimo-

nia & iustitia. THEODO. Recte. Iam proximum quoque tuum, hoc est omnes quotquot

uiuunt homines diligis, Fratres, hoc est Christianos honore præterea dignaris.

C v

Parentes

CATECHISTICVM

Parentes in maiore habes pretio, Magistratum suspicis, Pædagogos admiraris, Episcopum & presbyteros reuereris, illisq; honoris causa corpus inflectis, quod sint supremi ministri nostræ Religionis, & gubernatores Christianæ nauis.

THEODV. Equidem perlibens id facio.

THEODO. Num soles uerbo nomineq; Dei abuti? THEODV. Ne ego scio qui-

dem, quid sit illud abuti. THEODOR.

Num iurare, num maledicere, num male precari? THEODVL. Non soleo, nec

istud si facerem, impune auferrem. Assue-

ui hisce uoculis, Etiam, & Non. A male-

dictis abhorreo, natura etiam diras im-

precationes execror. Et nescio an suspi-

cari debeã, Christianos inter fratres exi-

stere, qui usq; adeo professionis sue obli-

ti, tam nefarijs se inquinant factis. An

non interesse quoque soles, quoties uita

hac defunctis Exequiæ ducuntur?

THEODVL. Vtiq;. Nam urgeor paren-

tum præcepto. Volunt mortis imaginẽ

ob oculos meos positam esse, ut uel me,

tu reprimar à prauis horum temporum

cupidi-

EXAMEN.

cupiditatibus. THEODOR. Nescis per
 ætatem quid sit amor puellaris duris in
 coribus editus, Verum num alterno pe-
 de terram solitus es quaterere? THEODV.
 Choreas, ni fallor, sentis. Absit. Adeon
 insanus sim, tale ut faciam puer, quod ne
 adultus quidem fecero? THEODOR.
 Hoc tibi pectusculum Christus seruet.
 Sed num alicui coæuo unguibus in ocu-
 los aut in capillum inuolasti, num impe-
 gisti pugnos? THEODVL. Nunquam
 uel hoc horæ momento moriar. Ne ri-
 xor quidē cum Synchronis meis, Quod
 si forte est, cui iurgare libet, protinus
 ego cedo, & me subduco. Heu mihi,
 quàm uapularem, si talia de me rescirent
 tam parentes, quàm præceptores: non
 illi stupis, sed uirgis furciferum me cæ-
 derent. THEODORVS. Mentiri non
 est tuum, scio. Sed nunquid etiam ab-
 sentibus obloqui? THEODVLVS. Mo-
 ri quàm mentiri malim. Oblocutiones,
 detractiones, irrisiones ceu pestem ali-
 quam uito. Nec aliud perinde uitium
 parentes mei oderunt, atque hoc.

THE O

CATECHISTICVM.

THEODO. Num manu picata consue-
 sticapere, quod nō posuisti? THEODV.
 Auertat flagitiū tantum à me, acq̃ meis
 commilitonibus. Impartire alijs soleo, si
 quid mihi superest. De hoc omnis Scho-
 la testabitur. Sua cuique res salua per me
 tutaq̃ est. THEODO. Abesse te arbitror
 à ludēdi morbo, acq̃ cōmutandi. THEO-
 DVL. Nō est meū ludere. Aleam prorsus
 nescio, chartas lusorias manibus meis de-
 dignor. Commutare alienis reculas me-
 meas penē solebam, sed parentum mi-
 nis delueui rursus. Hæc nostra concupi-
 piscentiola haud difficulter coherceri po-
 terit. THEODORVS. Alienum item à
 potandī longe omnium pessimo more te
 esse propē deierem. THEODVLVS.
 Alienissimus. Matri equidem meæ non
 queam materiam acerbioris tristitiæ pa-
 rare, quā si potores imitans, extra ne-
 cessitatem, id est, non sitiens biberem.
 THEODOR. Num sectaris Theatra, &
 circumforaneorum nugas? THEODV.
 Solebam, æqualium illectamentis addu-
 ctus, sed nunc abstineo: quippe mihi con-
 scius

EXAMEN.

scius, quas me pœnas dare oporteat, si in foro aut in curia, aut in diuersorij's temerè deprehendar. THEODO. Vereor ne non pars aliqua fueris actę nuper Eunuchi fabulę. THEODVL. Quid facerem? Coegit huc Gymnasiarcha uel nolentē. Intelligere sanē potui, quàm non deceat his lenocinijs parum pudicis, Christo deuotos animos & Euangelio consecratā nostram simplicitatem auocari atq; corrumpi. THODORVS. Christianos pædagogos ego istos, non gentiles comedos esse iudicabam. Sed tu caue uerbum unum obmurmeres. Mundus omnes trahit, & pleriq; docti altius ferè uolutabro illo immerguntur, ac fœdius prouoluuntur. Ceterum immanè, quàm arduum est semperq; fuit, parem uerbis uitam agere. THEODO. Præsul te non audiet solum, uerum intuebitur etiam in uestitū ipsum inq; corporis habitum. Caue te Scurrę in modum uestieris, & præ te feras agrestē quandam & inconditam rusticitatem. Scurram nolimus, & item Aelopū quendam. THEODVLVS. En me corā pater.

ter. Si quid in hoc cultu desyderas, fac sciam. Mutare hunc satius est, quàm patres irritare. THEODOR. Video Christiano puero dignum cultum, hoc est, neq; muliebrem, neq; scurrilem. Et gestus ingenui sunt. Curæ tantū habeto, ne unquam tui dissimilis reddare. Videris enim mihi futurus esse cum dignitate in liberali olim otio, nisi ipse tibi desis. Age uerò paucis attingamus scholare negocium, quo tu scilicet non mediocrem uitæ partem consumis. Ergo in ludo literario quid legitur, quid discitur? THEODV. Permulum quidem legitur, uerū quod discimus non maximi adeo pretij est. Prælegit pædotriba suos cuique classi libros. Mihi & meis equalibus auditur lectio tam sacra, q̃ prophana. Pauli illius Vranognomi ad Timotheum & Titum epistolæ, præterea Apostolorum, Ioannis ac Iacobiliteræ non inamænis enarratæ scholijs nobis præcipiuntur: idq; in utraq; lingua. THEODO. Præformant illi animos. præparantq; ad Theologiã prepotentem illam & gloriosam omniū artium

EXAMEN.

artium Reginam. Atque hoc ipsum ad animæ immortalitatem spectat. Docetur nonnihil etiam quod ad corporis ualitudinem tuendam, mox quod ad conseruandam politicam iustitiā pertinet? THEODVL. Nonnunquam tradunt aliquid de re Medica, nonnunquam de legibus Imperatoris, ita tamen, ut hoc doctrinæ genus dicas non de professo tradi. Eam enim ob causam Iatricen modicè adhibent, ut suæ quisque ualitudini prospicere discat ac consulere, maxime si illis in locis degat, ubi magna Medicorum penuria est. Leges uero aliquando accinunt, ne prorsus omnes Politismi rudes nos ab sese dimittant. Affirmant scitu iucundam iuxta & utilem esse, cognitionem quantumlibet exiguam cum Medicinæ tum Iurisprudentiæ. Et addunt, si triuialibus Scholis magna illa non liceat prelibare, quorsum tandem solidam Theologiam tradere liceat, qua nulla uspiam scientia maior? Quin è grege nostro prodituros forsantam Medicos quam Iureconsultos, non Theologos tantum. THEODORVS.
Laudo

Laudo prudentiam doctissimorum magistrorum. Iam quod ad ingenia excolenda atq; formandam linguam attinet, mirum ni maiore diligentia uos erudiant instituantue. THEOD. Tradunt artes necessarias, Grammaticen & Dialecticen, cui absq; interuallo subiungunt Rhetorice. Harum præceptis cogitatione nostra ac memoria comprehensis, exercent nos bonorum Poëtarum, Oratorum & Historicorum quotidianis lectionibus. Quas in hoc duntaxat inducunt, ut Romanum huncq; purum sermonem audiendo pariter & uicissim sonando ante uirilem ætatem perdiscamus. Atq; huc fatigant nos nunc propositis declamationum materijs, nunc epistolarum argumentis. In his elaborandis experimur acroætæ quid quisq; possit, quò usq; promouerit, quantum illi præceptorũ opera profuerit. Etenim eloquentiæ tantum adipiscendæ seruitur, alioquin nihil facimus Poëticas fabulas: Nec Romanorũ & Græcorum historias audimus, nisi spe comparandæ uariarum rerum cognitionis

nis

E X A M E N.

nis & antiquitatis peritiæ. THEODO-
R V S. Surda aure opinor, præteritis, si
quid in Ethnicis authoribus occurrit,
Idololatricum, magicum, obscœnum, &
quicquid genuine gentilitium est.

THEODVLVS. Maximè. Quicquid
Ethnicismum sapit, ab eo nos statim re-
silimus. Magis enim uerba, quàm res in
horum libris quærimus. Nos nostra con-
tenti Religione, huius dissimilia omnia
despicimus, Et leges paganicas æqua-
lance trutinamus, num nostris quadrēt,
necne. Enimuero nobis nihil prius, ni-
hil antiquius, nihil augustius est Chri-
stiano nomine, Euangelica doctrina,
Apostolicis institutis, Ecclesiastica disci-
plina, catholico ordine. In hos fines ni-
si scholæ omnes tendant, præstiterit, nul-
las uspiam in orbe nostro scholas existe-
re. THEODORVS. Optime sentis.
En testem me, Theodulum Eusebii &
Euphemie filium pueritiæ primis statim
annis didicisse Christianismum, & ad
hunc uitam suam composuisse, per gra-
tiam DEI, quæ est in ipso, cui ipse
D non

C A T E C H I S. E X A M E N.

non deest, quam suscitatur, à qua nondi-
 scedit. Simulq; libero fidem meam, quam
 inter suscipiendum promisi. THEODV-
 LV S. Hæc coram Episcopo dicta oportu-
 tuit. THEODO. Dicentur & quidē co-
 piosius, modo tantum prolusio fit. Pro-
 inde te Theodule moneo sic agas, ut si
 inter spissas examinandorum puerorum
 coronas primum locum non obtinueris,
 saltem ne ultimum sortiare. Si quid ne-
 cis, ingenue fatere. Neque enim cum
 turpitudine coniunctū est, nescire fateri.
 Gratulabimur tibi uniuersi, & lætis te
 amoribus certatim salutabimus, è Ba-
 lica redeuntem domum, inq; parentum
 mplexus ruentem. THEODVLVS.
 Ecce seruulum Domini. Fiat quod bo-
 num est in oculis eius. THEODORVS.
 Redi ad paternum focum, mi puer, &
 obserui honestissimis illis hominibus,
 qui te in hunc mundum ediderunt, ma-
 gno Ecclesiæ bono. THEODV. Vale
 colendissime Susceptor. THEODOR.
 Tu quoq; semper & q̄ optimè ut ualeas,
 ô Abdia uerè Israelita, ex animo cupio.

THESES

DE FIDE ET

OPERIBVS.

1. **E**RRANT, qui Fidem tam rarum Dei donum sine causa faciunt.
2. Errant qui donum faciunt tam incertum, nempe quod cras adimatur ei, qui hodie habeat.
3. Errant, qui docent tam incertos adultos nos esse an credamus, quam incerti de infantibus simus an credant.
4. Errant, qui secus diffiniunt fidem, quam eam diffinierunt sacrae literae, quiq; eam alijs uerbis extulerunt.
5. Errant, qui fidei ceu Deo asscribunt operationem operum certissimam.
6. Errant, qui negant Christianum populum hactenus fidem habuisse.
7. Errant, qui negant malos in ecclesia credere posse.
8. Errant, qui iustificandi uerbum aliter interpretantur, quam debet.
9. Errant, qui affirmant fidem & charitatem idem esse, nec minus seperari, quam separetur ignis & calor.
10. Errant, qui praeter scripturas clamant, fidem iustificare, cum Deus per fidem iustificare dicatur

THESES DE

- 11 Errant qui docent solam fidem, ad iustitiam, san-
ctimoniam & salutem sufficere.
- 12 Errant, qui docent omnia pura bonaq; esse quæ-
cumq; fideles faciant.
- 13 Errant, qui docent Deum ob solam fidem nobis
favere, solamq; fidem respicere.
- 14 Errant qui omnia in scripturis uiolenter ad fidem
referunt contra naturam textus.
- 15 Errant qui fidem cum oppressione bonorum ope-
rum prædicant.
- 16 Certissimum est, fidem Dei donum esse.
- 17 Certissimum est fidem, de qua nobis controuerti-
tur, nullam esse, præterquam Iesu Christi, ueri
Messyæ, unigeniti Dei uiui, Seruatoris nostri,
qui promissus fuit in scripturis prophetis,
& exhibitus sub Augusto Cæsare.
- 18 In hunc credit tota ecclesia, credit autem toto
pectore, hoc est habet sibi longe persuasissimū
atq; ratissimum ita esse, quemadmodum sacræ
literæ docent, paratior mori, quàm dubitare,
uel negare.
- 19 Hæc fides principium & fundamentum est, sine
qua nihil apprehenditur.
- 20 Hac fide iustificauit Deus, quotquot ab initio ac-
cesserunt ad Ecclesiam, hoc est, accepit ha-
buitq; pro iustis, nullo respectu præcedentiū,
uel

FIDE ET OPERIPVS.

uel meritorum, uel peccatorum.

21. Hac fide purificati sunt, quotquot ab initio accesserunt ad ecclesiam, utpote qui ante impuri erant tam religione, quam conuersatione.
22. Hac fide benedicti sunt cum fideli Abraham quotquot benedicti ab initio sunt.
23. Vna fides hæc est, quam qui non habet, nullam habet.
24. Qui hac fide carent, iniusti sunt, & si sibi omnium uideantur iustissimi.
25. Qui hac fide carent, & iustitia fauoreq; Dei & uita cœlesti carent.
26. Qui hac fide carent, impuri sunt, & maledicti gehennæ filij, & si operibus plenissimi sint ac moribus fulgentissimi.
27. Carent aut hac fide præter Iudæos, Saracenos, Mammolucos, Maranos, & Schytas, quidam hæretici homines.
28. Nec habere eam fidem putandi sunt, qui cæteris articulis sanctissimæ fidei nostræ, & sacris literis utrisq; legis corde perfecto non credunt. Tales dixerim fictos Christianos.
29. Hanc fidem ledunt superstitiosi Christiani, qui uarijs, anilibus, atq; stolidis credulitatibus ducuntur.
30. Hanc fidem negant flagitiosi Christiani, qui re-

T H E S E S D E

- puerato Dei metu, more filiorum seculi huius uiuunt & moriuntur. Credunt illi quidē corde Christum, & ore palam profiteantur, sed factis gentilibus abnegant.
- 31 Hæc fides est, ob quam potestatem nobis pater dedit filios Dei fieri, & ex Deo nasci.
- 32 Hæc fides est uictoria mundi. Nam is Christo manus dedit quantumlibet repugnans, & subiicere sese regna terræ in fidei Christianæ obedientiam.
- 33 Hæc fides scutum est contra ignitamali iacula. Etenim Christifidelis non timet cacodæmones.
- 34 Hæc fides facit ne maneamus in tenebris, & ne moriamur in æternum.
- 35 Hæc fides tanta est, ut quis sine ea placere Deo haudquaquam possit.
- 36 Per hanc fidem custodimur uirtute Dei ad salutem.
- 37 In hac fide potest acquiri uita æterna, & in alia nulla. Vnius enim Christi Iesu nominis fides est, in qua omnes homines oporteat saluos fieri.
- 38 Hæc fides nō nititur sensibilibus. Excedit cogitationem humanam, & transit infirmitatem omnium ratiocinationum. Nam contraria sunt credere & ratiocinari. Pugnant inter sese credere

FIDE ET OPERIBVS.

credere & experiri.

- 39 Hac fide plenus dicitur, qui sibi persuasissimum
habet quicquid legitur de Christo in Mose,
Prophetis & Psalmis, & quicquid ab Aposto-
lis euangelizatum est.
- 40 In hac fide sanus dicitur, qui nulla infectus hæ-
resi, constanter uereq; credit canonicis scri-
pturis.
- 41 Hæc fides infirmiuscula in catechumenis esse po-
test, & potest augescere, atq; indies certior
fieri in rudioribus.
- 42 Hanc fidem quotidie exercere, inq; ea pectora
nostra obdurare debemus, recitando Symbo-
lum Apostolorum.
- 43 Hanc fidem confiteri debemus contra aduersa-
riam potestatem, & asserere contra hæreti-
cam prauitatem, & suadere infidelibus, &
acuere languidis.
- 44 In hac fide oblectare animas nostras debemus, et
agere gratias Deo benignissimo, quòd uiuere
in fide filij eius indignis nobis contigerit.
- 45 Optarim omnes nationes, quæ sub cælo sunt, in
huius unitatem fidei occurrere.

AXIOMA=

TA DE OPE=

RIBVS.

1. **N**ullis uel sanctissimis operibus aut meritis
tribuendum est, quod optimus Deus
hominem condidit, & illi omnia sub=
iecit.

2. Nullis operibus aut meritis tribuendum est, quod
misericordissimus Deus tot tantaq; humano
generi promisit.

3. Nullis operibus aut meritis tribuendum est, quod
amantissimus Deus filium suum in terras misit,
carne indutum.

4. Nullis operibus aut meritis tribuendum est, quod
filius ille Dei natus, mortuus, excitatus, atq; in
coelum receptus est.

5. Nullis operibus aut meritis tribuendum est, quod
spiritum sanctum paracletum demisit.

6. Et, ut de effectu atq; fructu mysterij totius loquar
nullis operibus aut meritis tribuendum, quod
redemit nos filius, tradito suo corpore.

7. Nullis operibus aut meritis tribuendum, quod nos
prædestinauit, uocauit, elegit, iustificauit,
purificauit, patri ex inimicis amicos exhibuit
& heredes

AXIOMATA DE OPERIB.

et hæredes regni constituit.

- 8 Nullis operibus aut meritis tribuendum est, quòd nos à diabolo saluauit, è mundo eripuit, intra ecclesiæ mœnia posuit, sacramentis et fide donauit, gratiam infudit.
- 9 Omnia hæc fecit gratis, amore et misericordia inperscrutabili atq; inenarrabili permotus.
- 10 Gratis autem saluato, et signis sacris insignito præcepit, ut faciat sicut ipse fecit.
- 11 Nam in hoc apparuit gratia omnibus salutifera, ut sobriè, iustè et piè uiueremus in hoc sæculo.
- 12 In hoc cruci affixus fuit dominator cœli et terræ, ut acquireret bonorum operum Zelotas homines.
- 13 Voluntas saluatoris est, ut saluatus deposita uetustate, in nouitate uitæ ambulet.
- 14 Decretum redemptoris est, ut redemptus in timore et tremore seruiat ei, qui se redemit.
- 15 Iussio electoris est, ut electus eum qui se elegit, iugiter colat.
- 16 Ea seruitus, is cultus perficitur amore eius, qui nos peccatores amauit prior.
- 17 Sita uero est cultura illa in obedientia, quæ est obseruatio mandatorum Dei.
- 18 Sita item est in obsequio Apostolicarum traditionum,

A X I O M A T A

- tionum & constitutionum ecclesiasticarum,
quatenus religioni conducunt, & pietati ser-
uiunt congruuntur.
- 19 Credere oportet filium ecclesiae, eundem amare
Deum & proximum oportet.
- 20 Quicumq; alterutrum negligit, is condemnabi-
tur.
- 21 Fide accessimus ad ecclesiae corpus, amore atq;
obedientia accedemus ad patriam.
- 22 Propter fidem reputati sumus iusti prae incredu-
dulis nationibus, sed ea reputatio moritur, nisi
iusti re ipsa fiamus.
- 23 Quare qui bonorum operum doctrinam à regno
Christi secludit, is uenit à diabolo.
- 24 Christus & apostoli diligentissimè docuerunt bo-
na opera quotquot crediderunt.
- 25 Atq; ut studiosius in hac incumberemus, ipsi bo-
na opera fecerunt, non docuerunt tantum.
- 26 Nisi fierent bona opera, nescirentur Christiani,
& infirma esset nostra uocatio.
- 27 Mactant igitur animas, qui uociferantur Chri-
stianismum in cognitione & fide sola consi-
stere.
- 28 Merentur fidei aequari opera, si non praeferrì.
- 29 Si mala opera seu peccata animam impoeniten-
tem

DE OPERIBVS.

tem ad inferos demergunt, necesse est bona opera salutem credentis & poenitentis operari.

30 Bona opera placant iram Dei fulminaturam.

31 Bona opera sunt Dei odor suaueolentissimus, & tam grata, tamq; requisita, quam est fides.

32 Bona opera prosunt animæ & corpori, præterea famæ & politię.

33 Bona opera iuvant & eum qui facit, & eum cui fiunt.

34 Bona opera præstant tranquillitatem animi, quare nihil optabilius.

35 Bona opera securitatem præstabunt in resurrectione iustorum, quando appropinquabit redemptio consummata.

36 Secundum opera, uel bona, uel mala iudicabuntur olim tam uiui, quam mortui in ecclesia.

37 Bona opera recipient credentem in beatas sedes, inq; aurcam thronum collocabunt.

38 Gaudium ipsis angelis est super bene operantibus.

39 Lupus est, qui euangelio tectus, opera à fidelibus abegit.

Impius

AXIOMATA DE OPERIB.

- 40 Impius hæreticus est, qui nomen boni operis son-
dere fecit in Ecclesia fidelis populi.
- 41 Nulli hæreticorum plus nocuit regno Christi,
quàm Misergi huius tempestatis.
- 42 Si quis non docet bona opera, nec facit, sit Ana-
thema Maran atha.

MOGVNTIAE ex officina typographica
Iuonis Schœffer: Anno ab orbe redem-
pto M. D. XLI.
Mense Februario.



ERIB.
oni operi
puli.
regno Ch
tis.
facit, sit

pographia
redere



